

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Тарарак Н. Г.

Організація методичної роботи в закладах дошкільної освіти:
ретроспективний аналіз 56

Ткачова Н. О., Щебликіна Т. А.

Онтопедагогіка: суть і місце в системі наукових знань 60

Чжан Хао, Юр'єва К. А.

Китайські педагоги про роль народної музики у вихованні дітей
дошкільного віку 64

Чжан Ян, Цін Шен

Розвиток ідей музичного виховання в педагогічних концепціях Е. Жак-
Далькроза і З. Кодая 67

Чжао Бейбей, Юр'єва К. А.

Мультимедіа в художній освіті китайських школярів і проблема медіа
освітньої компетентності вчителів (міжнародний досвід) 70

Куліченко А. К.

Медичний факультет університету Меріленда: передумови створення та
витоки інноваційної діяльності у 19 столітті 73

До Цзінсюй, Го Цзяфей

Формування підприємницьких здібностей студентів в університетах КНР 77

Чжан Ювень.

До питання формування полікультурної компетентності у студентів
китайських університетів 80

Секція II

**Дистанційна освіта: психолого-педагогічний базис, моделі,
технології, ресурси 84**

Акімова О. М. Тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх
учителів початкової школи до супроводу дистанційного навчання учнів з
особливими освітніми потребами 84

Андрійчук (Радиш) Н. Б., Гвоздій С. П.

Використання дистанційних ресурсів при вивченні біології людини у
загальноосвітній школі 87

Білик В. М., Довгопола М. О., Мазур Д. С.

Дистанційне навчання. Проблеми та переваги 91

Довженко Т. О., Небитова І. А.

Дистанційне навчання як інноваційна форма професійної підготовки
сучасного вчителя початкових класів 94

Дорош Т. Л., Дорошенко В. В.

Формування творчої самостійності майбутніх учителів музики в
дистанційному процесі 97

Доценко С. О., Чепелєв О. О.

Організація самостійної роботи здобувачів освіти в умовах
дистанційного навчання 101

розроблялися питання музично-естетичного виховання особистості та відповідної теоретико-практичної підготовки педагогів.

Сучасні зарубіжні концепції музично-естетичного виховання, що ввібрали найкращі національні історичні традиції Німеччини, містять багатий пласт цінних ідей з досліджуваної нами проблеми.

Сучасна німецька школа, пронизана духом християнського гуманізму, ставить перед собою мету виховання ідеалу особистості, для якої були б характерні такі якості, як європейський склад розуму і його гнучкість, космополітичний дух, готовність до творчості і ризику, тобто риси вдачі ініціативного громадянина демократичної держави, що відповідає вимогам свого часу. Разом з піднесенням ролі науки для такої особистості необхідна і одночасна духовна сенсibilізація, інтенсифікація естетичного відчуття природи, яке піднімає людину над буденністю, переводить в стан піднесення, допомагає зосередитися на гуманних сторонах життя.

Список використаних джерел

1. Левківський М. В., Микитюк О. М. Історія педагогіки: навчальний посібник / за ред. М. В. Левківського. Харків, 2002. 240 с.
2. Oskar Anweiler; Hans-Jürgen Fuchs; Martina Dorner; Eberhard Petermann. Bildungspolitik in Deutschland 1945 – 1990. Ein historisch-vergleichender Quellenband. Bonn. 1992.
3. Die Generation der Unbefangenen. Zur Soziologie der jungen Menschen heute. Blücher, Viggo Graf. Eugen Diederichs Verlag, 1966.
4. Georg Picht. Die deutsche Bildungskatastrophe. München. 1965.
5. Graf Viggo Blücher. Die Generation de Unbefangenen: Zur Soziologie der jungen Menschen heute. Düsseldorf. 1966.
6. Гуревич Е.Л. Музыкальное воспитание и образование на немецких землях: от Средневековья к XXI столетию. М : Музыка, 1982. 78 с.
7. Specchietto Riassuntivo *dell' organizzazione scolastica tedesca // Convegno nazionale sun tema: l'educatione musical nella societa italiana.*-Roma, 1970. С.95-146.
8. Ростовський О. Я. Методика викладання музики у початкових класах. К. : ІЗМН, 1997. 204 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

Тарарак Н. Г.

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

Стаття присвячена актуальній проблемі організації методичної роботи в закладах дошкільної освіти України, починаючи з часів Київської Русі і до 20-х років XX століття. Визначено освітньо-виховну роль пам'яток Київської Русі

(«Повчання» Володимира Мономаха дітям, збірник праць «Домострой»), відомих вітчизняних фахівців – Є. Славинецького, К. Ушинського, Є. Водовозової, А. Симонович та деяких інших у зазначену проблему.

Ключові слова: методична робота, організація, діти дошкільного віку, заклади дошкільної освіти, теорія, практика.

The article is devoted to the topical problem of organization of methodical work in preschool education institutions of Ukraine, starting from the times of Kievan Rus and up to the 1920s. In particular, the contribution to this problem has been determined, both the monuments of Kievan Rus (Volodymyr Monomakh "Edification" to children, a collection of works "Domostroy") and well-known domestic experts - E. Slavynetsky, K. Ushinsky, E. Vodovozova, A. Symonovych and some others.

Key words: methodical work, organization, preschool children, preschool education institutions, theory, practice.

З'ясовано, що перші згадки щодо організації дошкільного виховання беруть свій початок із часів Київської Русі. Саме в цей період виховання дітей дошкільного віку відбувалось переважно в сім'ї [1].

Організації методичної роботи сприяли педагогічні пам'ятки періоду Київської Русі. До таких пам'яток належали: «Повчання» Володимира Мономаха дітям, збірник праць «Домострой», в яких можна знайти методичні настанови батькам із питань виховання дітей у сім'ї. Наприклад, були сформульовані рекомендації стосовно виховання ввічливості, надані поради щодо навчання дітей домашній праці й різноманітним ремеслам.

Необхідно наголосити на тому, що у XVII ст. вже були здійснені перші кроки щодо широкого і всебічного обговорення питань виховання дошкільників. Зокрема, Єпіфанієм Славинецьким було підготовлено працю «Громадянство звичаїв дитячих», у якій запропоновано правила поведінки дітей (гігієна, вираз обличчя, міміка, поза; правила поводження в різних ситуаціях) у суспільстві, а також надано методичні поради щодо організації ігор з дошкільниками [1].

Узагальнення науково-педагогічних джерел свідчить про те, що XVIII ст. стало новим етапом щодо організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти. Так, відомим педагогом того часу – М. Новіковим – були запропоновані методичні рекомендації для батьків у вигляді правил. За переконанням педагога, батьки не мають права не задовольняти цікавість дітей, повинні навчати дітей щодо правильного вираження почуттів (радості, емоцій); оберігати їх від хибних знань, не навчати дітей тому, що вони не зможуть зрозуміти [3].

Плідній організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти сприяло й відкриття на території України першого виховного будинку (1763 р.) для дітей від 2 до 14 років [2].

З'ясовано, що питання організації методичної роботи у ЗДО почали активно вивчатися тільки в XIX столітті. Цьому сприяло заснування цілої мережі закладів дошкільної освіти. Наприклад, відкриття при Гатчинському виховному будинку (1832 р.) експериментальної школи для дітей дошкільного віку, які знаходилися там цілий день – харчувалися, гралися на вулиці; навчалися грамоті, письму, лічбі та співу. Виховний будинок проіснував не довго, але важливим є те, що в його

стінах було запропоновано ряд цінних методичних порад щодо організації діяльності педагогічних кадрів, використання педагогічно доцільних методів навчання та виховання. Велике значення в розпорядку дня надавалось розповідям та бесідам [4].

Варто також наголосити на тому, що найбільш значну роль в організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти України відіграла педагогічна система К. Ушинського, запропоновані педагогом принципи виховання – народності, потреби в праці, використання безмежних можливостей рідної мови, ролі впливу педагога-вихователя на розвиток дитячої особистості. З огляду на проблему, яка порушується, цінними ідеями К. Ушинського виступають також положення про специфіку психічного розвитку дитини, про роль активності та діяльності з раннього віку, про необхідність знання і використання народних ігор для дітей, про велике виховне значення казок та деякі інші.

Установлено, що з 60-х рр. XIX століття розробкою питань організації методичної роботи у ЗДО займалися Є. Водовозова, А. Симонович, Є. Конрад і інші послідовники К. Ушинського. Наприклад, А. Симонович почала використовувати фребелівський метод, котрий із часом дещо змінила, приділивши велике значення використанню народних елементів, а саме: до системи занять педагог додала спеціальний розділ – «Родиноведення», в якому радила використовувати народні пісні та ігри. Велике значення вона надавала організації методичної роботи з вихователями, звертала особливу увагу на необхідність постійного вдосконалення їхніх умінь і навичок, пропагувала доцільність обміну досвідом, закликала до систематичного накопичення знань щодо планування методичної роботи. А. Симонович також започаткувала спеціальний журнал з дошкільного виховання – «Дитячий садок» [2].

Є. Водовозова, у свою чергу, порушила питання про мету і завдання виховання, розкрила зміст та методи морального й розумового виховання в дитячому віці, вказала на головну роль матері щодо формування дитячої особистості. Науковець у своїх публікаціях надала цінні педагогічні поради для вихователів закладів дошкільної освіти, що стали поштовхом для обґрунтування теорії організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти та використання їх на практиці. Так, дослідниця звертала увагу на те, що гарним методом виховання дітей дошкільного віку виступає особистий приклад батьків та дорослих, а не їхні нотації та повчання. Є. Водовозовою запропоновано і окремі поради щодо музичного виховання та залучення дошкільників до малювання.

Доцільно звернути увагу на те, що в кінці XIX – на початку XX століття питанням організації методичної роботи у ЗДО як науковці, так і вихователі-практики почали приділяти достатньо багато уваги. Особливості, зміст, форми та методи організації діяльності вихователів стали основним питанням не лише у стінах закладів освіти, але і почати виноситись на обговорення у наукових товариствах, громадських зібраннях та засіданнях тематичних гуртків. На початку XX століття питання організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти почали широко обговорюватися на сторінках таких педагогічних журналів, як: «Вісник виховання», «Виховання і навчання», «Вільне виховання».

З'ясовано, що основними установами, котрі пропагували методику дошкільного виховання та займалися підготовкою кваліфікованих кадрів, стали фребелівські гуртки та курси.

Питаннями розробки організації методичної роботи займалася і Є. Тихеева, яка порушила проблему підвищення ефективності мовлення дошкільників, активно вивчала проблеми сенсорного виховання та його ролі у розумовому розвитку дошкільнят, займалася розробкою комплексів дидактичних матеріалів і ігор, здійснювала пропагандистку діяльність щодо переваг суспільного виховання та піддала критиці теорію вільного виховання. Також дослідниця запропонувала оригінальну теорію дошкільного виховання, котра полягала у тісному зв'язку змісту виховання в дитячому садочку, сім'ї та школі; авторську методику розвитку мовлення дошкільника. Свої методичні погляди Є. Тихеева виклала у таких працях, як: «Рідна мова і шляхи її розвитку», «Сучасний дитячий садок, його значення й устаткування».

Вивчення та узагальнення науково-методичних матеріалів свідчить, що в 1918 році в Україні було створено спеціальний дошкільний відділ, активно відкривалися відділення з підготовки працівників для закладів дошкільної освіти. Усе це сприяло подальшому розвитку теорії та практики організації методичної роботи у ЗДО. Саме в цей період почав свою діяльність і науково-дослідний інститут, який очолив К. Корнілов. Науковець підготував праці – «Суспільне виховання пролетарських дітей», «Нарис психології дитини дошкільного віку», «Методика дослідження дитини раннього віку», які мали особливе значення для розвитку дошкільної педагогіки взагалі та організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти зокрема.

Розвитку теорії та практики організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти сприяли і загальнодержавні з'їзди з дошкільного виховання, які відбувалися на початку XX століття і на яких активно виступали провідні фахівці в галузі педагогіки і психології, педіатрії та гігієни дітей, мистецтва і художнього виховання. Варто також підкреслити, що саме в цей період проводились дослідження, пов'язані з вивченням змісту діяльності закладів дошкільної освіти (Н. Аксаріна, В. Бехтерев та ін.).

Отже, в Україні, починаючи з часів Київської Русі і до початку XX століття активно розроблялися питання теорії та практики організації методичної роботи у закладах дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Бабишин С. Д., Митюрів Б. Н. Антологія педагогічної думки Древньої Русі і Російського державства XIV — XVII вв. 1985.
2. Історія дошкільної педагогіки в Росії: Хрестоматія [Сост. С. В. Лыков, Л. М. Волобуєва; под ред. С. Ф. Егорова]. М. : Изд. центр «Академія», 1999. 520 с.
3. Новиков Н. И. О воспитании и наставлении детей. Избранные произведения. М.; Л.: Гос. изд-во худож. лит., 1951. С. 417-506.

4. Романюк І. Оперативний контроль – інструмент швидкого реагування на актуальні проблеми освітнього процесу в дошкільному закладі. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, 2013. С. 25-33.

ОНТОПЕДАГОГІКА: СУТЬ І МІСЦЕВ СИСТЕМІ НАУКОВИХ ЗНАНЬ

Ткачова Н. О.

доктор педагогічних наук, професор

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

Щебликіна Т. А.

доктор педагогічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

У статті визначено доцільність широкого впровадження поняття «отнопедagogіка» в наукову літературу. Висвітлено суть онтопедagogіки як сучасної педагогічної науки, що вивчає закономірності виховання, навчання й розвитку особистості на засадах принципів гуманізму й екзистенціалізму. Розкрито взаємозв'язок цієї науки з іншими науками.

Ключові слова: філософська онтологія, онтопсихологія, онтопедagogіка, здобувач освіти, медіатор.

The article identifies the practicability of widespread introduction of "otnopedagogy" concept into the scientific usage. The essence of ontopedagogy as a modern pedagogical science that studies the laws of education, training and development of the individual on the basis of the principles of humanism and existentialism has been highlighted. The interconnection of this science with other sciences has been revealed.

Key words: philosophical ontology, ontopsychology, ontopedagogy, an applicant for education, a mediator.

Інтенсивні зміни, що відбуваються в усіх галузях життєдіяльності сучасного суспільства й, зокрема, у системі освіти, зумовлюють нагальну потребу перегляду ключових категорій педагогіки, збагачення її новими, актуальними для сьогодення поняттями та відмови від тих термінів, які вже є не на часі. Однією з наукових категорій, яку вітчизняні науковці почали епізодично використовувати в педагогічній літературі ще декілька десятиріч тому й яка сьогодні набуває принципово нового звучання, є онтопедagogіка. Необхідність широкого введення цієї категорії в науковий обіг зумовлено переорієнтацією середньої та вищої освіти на максимальне задоволення індивідуальних потреб здобувачів, спонукання кожного з них до зайняття в освітньому процесі позиції активного суб'єкта, який розбудовує та реалізує на практиці власну індивідуальну траєкторію навчання на основі врахування не тільки вимог та запитів з боку